

Victoria Kocan

Lesya Ukrainka Eastern European National University

WSPÓŁCZESNA MIGRACJA I POLITYKA MIGRACYJNA NA PRZYKŁADZIE HISZPANII

Streszczenie: Przy podejmowaniu decyzji o realizacji tematu założyłam, że jej głównym celem będzie zbadanie współczesnej polityki migracyjnej w Hiszpanii. Migracja w Hiszpanii stanowi jeden z głównych składników wpływających na demografię i politykę ekonomiczną. W artykule dokonałam analizy polityki migracyjnej państwa, która, moim zdaniem, powinna skoncentrować się na zrównoważeniu potrzeb społeczeństwa i możliwościach potencjału migracyjnego. Wskażałam pozytywne przesłanki oraz problemy migracyjnej polityki Hiszpanii. Ponadto omówiłam perspektywy reformy polityki migracyjnej Hiszpanii. W podsumowaniu zaproponowałam kilka scenariuszy dalszego rozwoju działalności państwowej w sferze zarządzania procesami migracyjnymi, w tym m.in. scenariusz inercyjny, czyli planowanie tempa rozwoju gospodarczego, i strategiczny.

Słowa kluczowe: procesy migracyjne, migracja, siła robocza, rynek pracy, polityka migracyjna, Hiszpania.

Wstęp

Nieodłącznym elementem rozwoju współczesnych społeczeństw jest intensyfikacja procesów globalizacji. Wpływa ona na transformację zmian politycznych, społecznych, gospodarczych, demograficznych i innych, które ze swojej strony wpływają na rozwój migracji międzynarodowej. Wzrost zakresu międzynarodowych migracji, zmiana orientacji ich kierunków, nasilenie procesów migrantofobii i ksenofobii w krajach, gdzie migranci są przyjmowani, pogłębienie polityzacji problemów migracyjnych, powstanie sprzeczności między gwarancjami praw człowieka w sferze migracyjnej i interesami narodowymi – wymagają od rządów krajów przyjmujących migrantów i krajów tranzytowych rozważenia skutków politycznych i społeczno-gospodarczych procesów migracyjnych, mam tu na myśli przede wszystkim przegląd głównych zasad i praktyki zarządzania tym zjawiskiem. Współczesne państwa pragną regulować przepływ migrantów, zgodnie z interesami narodowymi i potrzebami rozwoju społeczeństwa. Badacze zajmujący się tą problematyką są zgodni, że główną kwestią zarządzania migracją jest poszukiwanie najbardziej efektywnych rozwiązań, w oparciu o które dałoby się uniknąć lub

przynajmniej zminimalizować negatywne skutki związane z tym problemem, a także wskazać maksymalne korzyści dla swoich gospodarek¹.

Współczesne realia rozwoju politycznego, gospodarczego i społecznego w Unii Europejskiej i jej poszczególnych państwach członkowskich wymagają od krajów transformacji ustalonego modelu polityki migracyjnej, zmiany podejścia do odbioru zjawiska migracji i migrantów².

Trendy demograficzne, związane ze starzeniem się ekonomicznie aktywnej ludności, zmiany strukturalne w gospodarce zakładające nowe cechy siły roboczej, konieczność wzmocnienia pozycji konkurencyjnych UE na scenie międzynarodowej świadczą o strategicznej roli czynnika migracyjnego w rozwiązywaniu określonych problemów i aktualizują naukowe rozważania na temat polityki migracyjnej zarówno poszczególnych krajów, jak też uzgodnionej polityki migracyjnej Unii Europejskiej³. Należy także zauważyć, że badanie polityki migracyjnej również jest aktualizowane w związku z zewnętrznopolitycznym kierunkiem ukraińskiego państwa i uznaniem aspektów migracyjnych za nieodłączny składnik, między innymi Umowy o Stowarzyszeniu zawarte między Ukrainą a UE.

Współczesna sytuacja migracyjna w Hiszpanii

Migracja w Hiszpanii jest zjawiskiem istniejącym od dawna, jednak na początku 1990 roku można zaobserwować jej intensyfikację, przez co stała się jednym z głównych składowych demograficznych i przemian gospodarczych. Przywiązując dużą wagę do powyższego zjawiska został opracowany Program Regulacji i Współpracy w Zakresie Cudzoziemców i Imigracji (Programa Global de Regulación y Coordinación de la Extranjería y la Inmigración), wdrażany w życie w latach 2001–2004. Bardzo istotne jest to, że powyższy program należy uznać za pierwszy narodowy plan, w którym całościowo zajęto się przebywającymi tu już wówczas cudzoziemcami⁴.

Według danych z 2014 roku w Hiszpanii mieszka ponad 5 mln obcokrajowców, którzy stanowią około 13,8 % całej ludności. W liczbie tej około 2,5 mln osób pochodzi z krajów UE, a 2,7 mln osób – z krajów, które nie są członkami UE. Jest to o 0,83% więcej, niż w poprzednim dziesięcioleciu. W strukturze migracji Hiszpanii przeważają obywatele krajów Europy zachodniej i środkowej, Ameryki Łacińskiej

¹ I.E. Kotowska, *Badania naukowe prac Rządowej Rady Ludności w obszarze rynku i zasobów pracy*, [w:] „Rządowa Rada Ludności” 2009, nr 54, s. 97.

² *Polityka migracyjna oraz rozwiązania dotyczące dostępu cudzoziemców do rynku pracy. Raport o rozwiązaniach przyjętych w wybranych państwach Unii Europejskiej*, [oprac.] M. Lesińska, R. Stefańska, Warszawa 2010, s. 6.

³ S. Strzelecki, J. Witkowski, *Przyszłość i perspektywy demograficzne Polski*, „Rządowa Rada Ludności” 2009, nr 54, s. 58.

⁴ *Polityka migracyjna...*, dz. cyt., s. 32.

i Afryki północnej. Większość migrantów pochodzi z Rumunii, Maroka, Ekwadoru i Kolumbii, mniej migrantów przybywa z Wielkiej Brytanii, Włoch, Chin i Boliwii⁵.

Największe ośrodki migracyjne to Katalonia, Madryt, Andaluzja, Barcelona i wybrzeże Morza Śródziemnego. Około 45–50% ogólnej liczby migrantów mieszka w trzech dużych miastach: Madrycie, Barcelonie i Alikancie. I odwrotnie, są też regiony, gdzie poziom migracji jest bardzo niski. Do tych miejscowości zaliczane są: Galisja, Kantabria, Kastylia, Estremadura, Kraj Basków, Asturia i Leon⁶. Wśród emigrantów około 55% stanowią osoby w wieku 25–44 lat, w tym ponad połowa z nich to kobiety.

Poziom migracji do Hiszpanii jest o 3–4 razy większy, niż w Stanach Zjednoczonych Ameryki i 8 razy przekracza poziom migracji w stosunku do Francji. Według liczby migrantów, kraj ten ustępuje tylko Cypru oraz Andorze i zajmuje 15 miejsce wśród krajów UE. Ponadto, Hiszpania – jako trzecie państwo w UE, po Francji i Włoszech i przed Grecją, Niemcami i Wielką Brytanią, jest najbardziej popularna wśród imigrantów z państw trzecich⁷. Docelowo wybierają ten kraj także obywatele Stanów Zjednoczonych Ameryki, Rosji, Niemiec, Ukrainy, Francji, Kanady i Wielkiej Brytanii⁸.

Obecnie Hiszpania przyjmuje około 25% wszystkich migrantów, którzy przekraczają granicę UE i stanowią oni około 10,7% wszystkich jego mieszkańców⁹.

Hiszpania jest to jeden z krajów UE, w którym wielkość nielegalnych imigrantów jest jedną z największych w świecie. Przybywa tu każdego roku około 300 tys. osób. Dla porównania, we Francji – 500 tys. osób, a we Włoszech – 235 tys. osób. Jednak według wytycznych Instytutu Narodowego Statystyki Ministerstwa Spraw Wewnętrznych Hiszpanii, liczba ta przekracza 1 mln, co bardzo się różni od danych uzyskanych z EUROSTATU. W mojej ocenie dzieje się tak, ponieważ niektóre źródła publikują informacje dotyczące wyłącznie imigrantów przybywających nielegalnie do państwa¹⁰.

W ostatnich latach nie tylko w Hiszpanii zaobserwowano dużą liczbę zarówno emigrantów jak i imigrantów. Szczególnie jest to zauważalne w latach 2000–2013.

⁵ K. Golemo, *Imigranci w Hiszpanii w dobie kryzysu*, „Sprawy Narodowościowe” 2014, seria 44, s. 56.

⁶ Tamże, s. 50.

⁷ A. Konarzewska, *Migracyjne problemy Unii Europejskiej*, „Bezpieczeństwo Narodowe” 2007, nr 3–4, s. 93.

⁸ K. Golemo, dz. cyt., s. 55.

⁹ *Avance de la Estadística del Padrón Continuo a 1 de enero de 2014*, „Notas de prensa 2014”, <http://www.ine.es/prensa/np838.pdf> [dostęp: 15.04.2015].

¹⁰ *Миграционная политика индустриальных государств и „черный рынок” труда. „Утечка мозгов”* <http://lib.vvsu.ru/books/bakalavr02/page0101.asp> [dostęp: 12.03.2015].

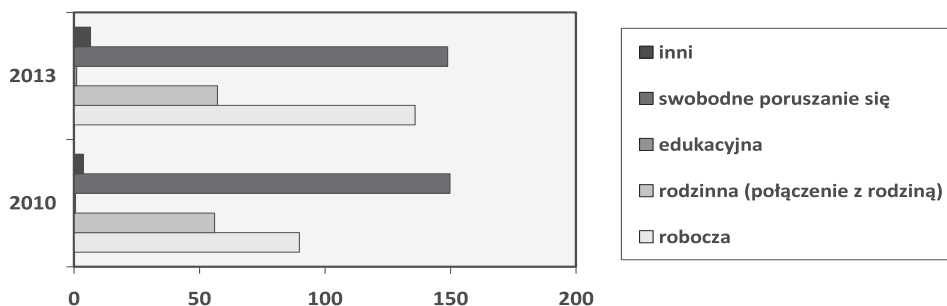
Tabela 1. Współczesne trendy migracyjne

Przepływy migracyjne (obcokrajowcy, na 1000 osób)	Liczba emigrantów i imigrantów w Hiszpanii w wybranych latach			
	2000 r.	2005 r.	2010 r.	2013 r.
Napływ	8,2	15,7	9,4	9,0
Odływ	-	1,1	7,3	6,9

Źródło: Opracowanie własne na podstawie: J. Carling, *The Merits and Limitations of Spain's High-Tech Border Control*, Migration Policy Institute, <http://www.migrationpolicy.org/article/merits-and-limitations-spains-high-tech-border-control> [dostęp: 10.03.2015].

Dokonując porównania z lat 2010 i 2013 należy zauważyć, że liczba migracji zarobkowych wzrosła prawie dwukrotnie, przy czym marginalny odsetek zanotowały migracje w celu połączenia rodziny i edukacyjna.

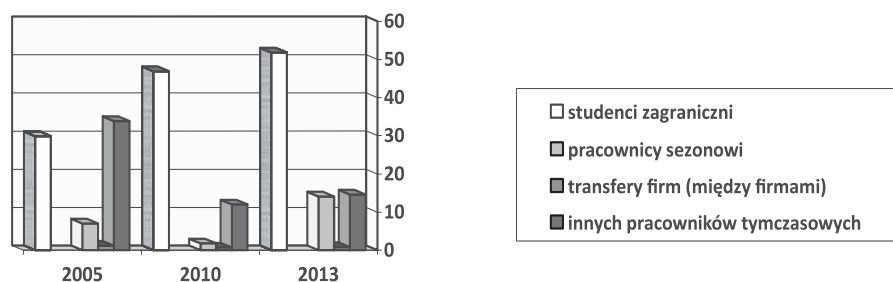
Rysunek 1. Napływ obywateli zagranicznych według rodzaju migracji, w tys. w latach 2013 i 2010

Źródło: OECD <http://www.oecd.org/statistics> [dostęp: 11.03.2015].

Jeśli mówić o migrantach, którzy wybrali Hiszpanię na miejsce czasowego pobytu w celach zarobkowych, żeby studiować lub dla wypoczynku, to ich liczba w okresie od 2005 do 2013 roku bardzo się zmieniła. W powyższym przedziale czasowym liczba pracowników sezonowych wzrosła dwukrotnie i obecnie wynosi około 14 tys. osób. Liczba pracowników transferowych (wymiana między firmami) zmniejszyła się dwukrotnie i wynosi 0,8 tys. osób. W znaczący sposób powiększyła się liczba studentów zagranicznych: z 29 tys. w 2005 roku do 52 tys. w 2013 roku. Zmiany, które zaszły w poszczególnych grupach migrantów, przedstawia wykres na rys. 2.

Rysunek 2. Liczba czasowych migrantów. Źródło: OECD Key Statistics on Migration in OECD Countries:

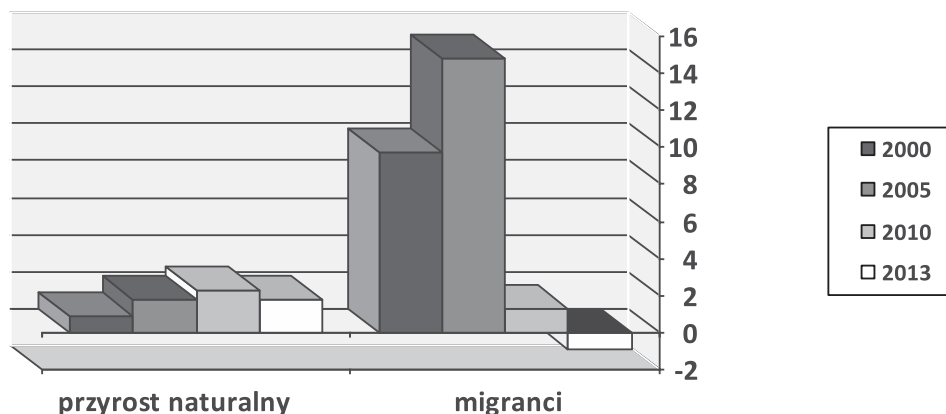
Źródło: *Inflows of Foreign Population 2000-2013* www.oecd.org/document/30/0,3746,en_2649_37415_48326878_1_1_1_37425,00.html [dostęp: 20.03.2015].

Według najnowszych danych Hiszpańskiego Instytutu Statystycznego poza granicami kraju przebywa już ponad 1,8 mln Hiszpanów, z czego ponad 1,1 mln osób na kontynencie amerykańskim. Analiza danych dotyczących miejsca urodzenia obecnych migrantów hiszpańskich wskazuje, że duża część z nich to osoby urodzone poza Hiszpanią: 36% Hiszpanów przebywających za granicą urodziło się w Hiszpanii, 58,2% w miejscu aktualnego przebywania, a 5,1% w innym kraju. Proporcje te są jeszcze wyższe w odniesieniu do migrantów hiszpańskich przebywających na kontynencie amerykańskim. Z ok. 1,1 mln migrantów hiszpańskich przebywających na kontynencie amerykańskim 794 tys. urodziło się w miejscu obecnego przebywania, a 286,6 tys. w Hiszpanii. Największa część migrantów hiszpańskich przebywa obecnie w krajach Ameryki Łacińskiej: Argentynie (367,9 tys. osób), Wenezueli (179 tys. osób), Brazylii (100,6 tys. osób), Meksyku (94,6 tys. osób) i na Kubie (89,3 tys. osób). Na Argentynę przypadł także największy przyrost liczby migrantów hiszpańskich: 22 tys. osób między 1 stycznia 2011 roku a 1 stycznia 2012 roku. Dla porównania, migracje Hiszpanów w ramach UE osiągnęły wysokość 198 tys. osób we Francji i 111 tys. osób w Niemczech. W Stanach Zjednoczonym Ameryki mieszka obecnie 86,6 tys. Hiszpanów. Hiszpania w wyniku obecnych migracji traci przede wszystkim ludzi w wieku produkcyjnym: z ok. 1,1 mln imigrantów hiszpańskich przebywających na kontynencie amerykańskim 684 tys. to ludzie w wieku 16-64 lat, a 141 tys. to osoby w wieku poniżej 16 lat. Dla porównania, z 628,4 tys. migrantów hiszpańskich w krajach UE 411,9 tys. to osoby w wieku 16-64 lat. Nie tylko brak pracy jest powodem migracji, ale też brak perspektyw rozwoju zawodowego¹¹.

Biorąc pod uwagę całkowity przyrost naturalny Hiszpanii oraz emigrację i imigrację należy zauważyć, że olbrzymi wpływ na jego wskaźniki ma migracja. Jej wpływ na liczbę mieszkańców Hiszpanii przedstawia diagram na rys. 3.

¹¹ A. Zygierowicz, *Migracje młodych, wykształconych ludzi poza Unię Europejską*, „Analizy Biura Analiz Sejmowych” 2012, nr 5, s. 4/6.

Rysunek 3. Czynniki wzrostu ludności Hiszpanii.

Źródło: *ALFS Summary Tables: Population*, <http://stats.oecd.org/index.aspx?queryid=254> [dostęp: 20.03.2015].

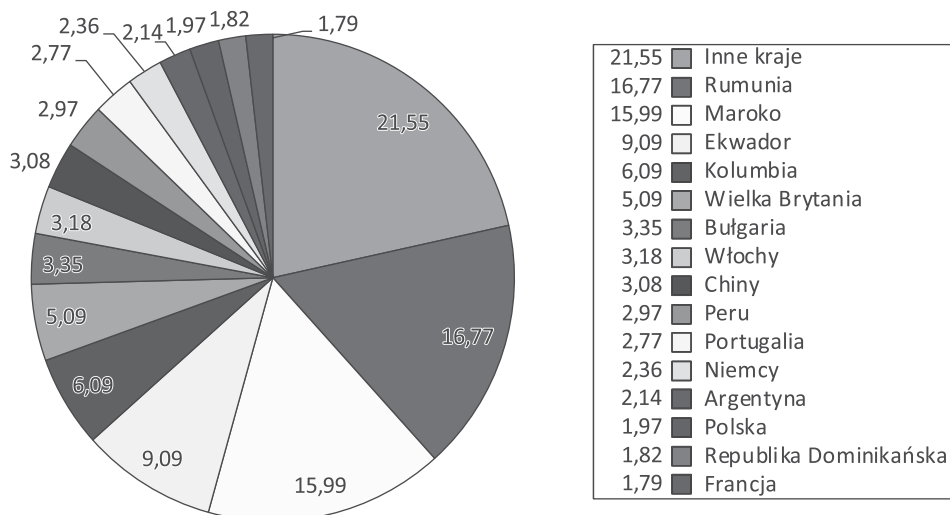
Migracja do Hiszpanii jest wielonarodowa. Tworzą ją przede wszystkim przybysze z Rumunii, Maroka i Ekwadoru. Nieco mniej przyjeżdża do Hiszpanii obywateli Kolumbii, Wielkiej Brytanii, Bułgarii, Włoch, Chin, Peru, Portugalii, Niemiec i Argentyny. Wybierają ten kraj jako docelowy nieliczni migranci z Polski, Republiki Dominikany i Francji.

W wielu wypadkach ma to związek ze znajomością języka hiszpańskiego, a także wyobrażeń migrantów, że Hiszpania to kraj, w którym łatwiejsze będzie ich dalsze życie. Można też wspomnieć i o takim argumentie, że kształcenie na poziomie uniwersyteckim jest w Hiszpanii stosunkowo tańsze niż w wielu państwach Unii Europejskiej.

Podsumowując ten wątek można stwierdzić, że Hiszpania w wyniku napływu w krótkim czasie dużej populacji imigrantów została zmuszona do stworzenia podstaw polityki integracyjnej. Opiera się ona głównie na instrumentach informacyjnych na temat warunków funkcjonowania w państwie przyjmującym. Ponadto, głównie w oparciu o organizacje pozarządowe, tworzy się ofertę dla imigrantów w celu ich zintegrowania z państwem przyjmującym, ale przy uwzględnieniu pewnych różnic kulturowych¹².

¹² M. Duszczyk, *Wyzwania polskiej polityki migracyjnej a doświadczenia międzynarodowe*, [w:] *Polityka migracyjna jako instrument promocji zatrudnienia i ograniczenia bezrobocia*, [red.] P. Kaczmarczyk, M. Okólski, Warszawa 2008, s. 18, 19.

Rysunek 4. Udział procentowy migrantów według krajów pochodzenia.

Źródło: *European Working Conditions Observatory. 2007. Employment and Working Conditions of Migrant Workers - Spain* www.eurofound.europa.eu/ewco/studies/tn0701038/es/0701039q/htm [dostęp: 20.03.2015].

Po analizie wskaźników rynku pracy możemy wywnioskować, że poziom zatrudnienia wśród mężczyzn w Hiszpanii – migrantów i obywateli – w 2013 roku był mniejszy w porównaniu z 2000 rokiem, a poziom zatrudnienia kobiet w tym czasie wzrósł o 10% i osiągnął wielkość 58%. Również wzrosła liczba zatrudnionych cudzoziemek. W 2013 roku wynosiła ona 54%.

Poziom bezrobocia mężczyzn w 2000 roku wynosił 20% wszystkich migrantów. Wskaźnik ten w 2013 roku wzrósł już do 30%.

Powyższe zjawisko ma związek z trudnościami, które dotyczą gospodarki hiszpańskiej i kurczeniu się rynku pracy. Dowodem na powyższe twierdzenie może być fakt, że przykładowo już w 2011 r. z tych właśnie powodów opuściło Hiszpanię 55 626 osób więcej niż do niej przyjechało¹³.

Jeśli uwzględnić poziom kwalifikacji cudzoziemców przybywających do Hiszpanii w poszukiwaniu pracy, należy wspomnieć, że ich wykształcenie można podzielić na następujące grupy: pracownicy o wysokich kwalifikacjach zawodowych, przygotowani do pracy na poziomie średnim oraz kwalifikacjach niskich. W większości do Hiszpanii przybywają osoby o średnich lub niskich kwalifikacjach zawodowych. Przybywają oni przede wszystkim z Maroka, Kolumbii, Republiki Dominikańskiej, Argentyny. Jednocześnie Argentyna jest państwem, z którego przybywa na Półwysep Iberyjski aż 13,2% ogółu migrantów z wysokim przygotowaniem zawo-

¹³ A. Zygierowicz, dz. cyt., s. 3/6.

dowym. Ponadto wysoko kwalifikowana kadra przyjeżdża tu z Kolumbii, Brazylii oraz Peru.

Wielkość populacji obcokrajowców – mieszkańców Hiszpanii, z wybranych krajów świata, przedstawia tabela 3.

Tabela 2. Wskaźniki roczny wzrost zatrudnienia i bezrobocie na rynku pracy

Poziom zatrudnienia	2000 r.	2005 r.	2010 r.	2013 r.
Obywatele (mężcz.)	75,8 %	74,6 %	65,6 %	58,4 %
Migranci (mężcz.)	75,4 %	79,6 %	60 %	54,4 %
Obywatele (kob.)	41 %	50 %	52 %	58,4 %
Migranci (kob.)	45,7 %	59,2 %	53,8 %	54,4 %
Poziom bezrobocia	2000 r.	2005 r.	2010 r.	2013 r.
Obywatele (mężcz.)	9,4 %	6,8 %	17,3 %	18,8 %
Migranci (mężcz.)	11,8 %	9,1 %	31,1 %	32,9 %
Obywatele (kob.)	20,4 %	11,9 %	19,1 %	20,3 %
Migranci (kob.)	20,1 %	13,8 %	26,7 %	30,1 %

Źródło: Castaño M.J., *The Legal Situation of Immigrants in Spain*, <http://www.migrationeducation.org/48.1.html?&rid=154&cHash=d57756eed747519e122be1baf25d2584> [dostęp: 11.03.2015].

Tabela 3. Obcokrajowcy (obywatele wybranych państw) według zawodów, poszukujący pracy w Hiszpanii.

Kraj	Łącznie (tys. osób)	Pracownicy o wysokich kwalifikacjach (% sumy łącznej)	Pracownicy o średnich kwalifikacjach (% sumy łącznej)	Pracownicy o niskich kwalifikacjach (% sumy łącznej)
Maroko	219,419	1,4%	31,1%	67,5%
Ekwador	180,445	1,1%	41,7%	57,2%
Kolumbia	113,652	6,4%	44,6%	48,9%
Chiny	74,826	2,3%	46,3%	51,5%
Peru	70,946	6,9%	45,9%	47,1%
Boliwia	69,955	2,6%	39,9%	57,6%

Kraj	Łącznie (tys. osób)	Pracownicy o wysokich kwalifikacjach (% sumy łącznej)	Pracownicy o średnich kwalifikacjach (% sumy łącznej)	Pracownicy o niskich kwalifikacjach (% sumy łącznej)
Argentyna	46,122	13,2%	54,5%	32,2%
Ukraina	32,983	3,1%	42,3%	34,6%
Republika Dominikana	30,757	3,6%	39%	57,4%
Brazylia	23,678	8,1%	46,2%	45,7%
Inne kraje	293,752	10,4%	40,5%	49,1%

Źródło: Opracowanie własne na podstawie: *European Working Conditions Survey Seminar*, Dublin 2007, s. 1-16.

W warunkach wzrastającej imigracji Hiszpania przez lata opracowywała odpowiednie mechanizmy jej regulacji, które uwzględniałyby potrzeby społeczeństwa i możliwości potencjału migracyjnego. Zachęcając do imigracji, Hiszpania przede wszystkim dba o swoje interesy narodowe i nadaje priorytet tym rodzajom imigracji, które sprzyjają stałemu wzrostowi siły roboczej i gospodarczemu rozwojowi kraju. Ostatnio Hiszpania aktywnie wspiera pracowników sezonowych, tworząc programy czasowej imigracji osób w celu likwidacji obecnego deficytu siły roboczej w niektórych branżach gospodarczych. Również efektywnym sposobem, stosowanym przez Hiszpanię do rozwiązania problemu braku pracowników, a także problemu demograficznego, jest zrównoważone połączenie zatrudnienia robotników obcych bez względu na ich status pobytu. Tak więc można postawić tezę, że migranci w Hiszpanii są głównym czynnikiem wzrostu ekonomicznego i dobrobytu kraju. Jednak w tym wypadku kraj musi gwarantować bezpieczeństwo swoich obywateli poprzez działania zwalczające nielegalną migrację, transnarodowe przestępstwa i terroryzm.

Współczesna polityka migracyjna Hiszpanii

Polityka migracyjna jest częścią polityki społeczno-gospodarczej, zarówno z punktu widzenia tej polityki jako instrumentu osiągnięcia jej celów, jak też z uwagi na to, że polityka migracyjna jest elementem polityki rozwoju demograficznego państwa. W pierwszym wypadku, gdy polityka migracyjna jest instrumentem, odgrywa ona rolę koniunkturalną. W drugim – gdy polityka migracyjna jest związana z opracowaniem projektu składu ludności, odgrywa ona rolę strukturalną¹⁴.

¹⁴ O. Olszewska, *Prawo jako instrument polityki migracyjnej - kształtujący czy wspomagający*, „Dylematy Polityki Migracyjnej Polski”, Seria Prace Migracyjne 2005, nr 58, s. 34.

Polityka migracyjna, z jednej strony, udoskonala planowanie ruchu ludności, z drugiej zaś pełni funkcje kontroli i zarządzania, oddziałuje jako wskaźnik zmian, który można kontrolować, gdy następuje spontaniczne nasilenie migracji.

W istniejących definicjach polityki migracyjnej należy wyodrębnić następujące elementy:

- polityka migracyjna jest produktem systemu politycznego;
- polityka migracyjna jest przywilejem nie tylko państwa, lecz też instytucji publicznych;
- różne instytucje, m.in. społeczne: partie, kościół, organizacje pozarządowe, mogą mieć różne opinie wobec celów i środków polityki migracyjnej;
- polityka migracyjna jest procesem uzgodnienia interesów państwa w dziedzinie regulowania migracji na poziomie krajowym i regionalnym w uzgodnieniu z interesami migrantów, wspólnot lokalnych, elity politycznej i gospodarczej, partii, instytucji społecznych;
- polityka migracyjna jest to proces wzajemnego oddziaływania państw, które uczestniczą w procesie migracyjnym, ponieważ migranci rezygnują z członkostwa w jednym kraju i stają się członkami kraju drugiego¹⁵.

W ten sposób, w szerokim zakresie, polityka migracyjna jest jednym z kierunków polityki krajowej i zależy od charakteru działań rządowych, celów stanowiących interesy narodowe. Jest doktryną państwa lub koncepcją regulowania procesów migracyjnych, nieodłącznie związaną z polityką gospodarczą, socjalną, demograficzną, narodową i kulturalną, prowadzoną przez państwo.

Polityka migracyjna może być rzeczywista i deklarowana; polityka deklarowana dba o ochronę interesów migrantów, uciekinierów, a rzeczywista wyraża interesy kraju przyjmującego, elit rządzących. Polityka migracyjna w waższym zakresie jest skierowana na to, żeby zmienić liczbę, skład, kierunek ruchu i roziedlenia migrantów, wpłynąć na ich integrację i wskaźniki (właściwości) demograficzne. Te cele polityki migracyjnej są właściwe dla wszystkich krajów europejskich.

Główne wyzwania krajów europejskich w polityce imigracyjnej polegają na:

- 1) wsparciu wzrostu gospodarczego i dobrobytu na podstawie migracji – migracja jest tu jednym ze sposobów rozwiązania kryzysu demograficznego i jednym z potencjalnych źródeł rozwoju gospodarczego poprzez wkład intelektualny wysoko wykwalifikowanych pracowników i zaspokojenie czasowych potrzeb gospodarki dysponującej niekwalifikowaną siłą roboczą;
- 2) gwarancji bezpieczeństwa dla obywateli w kraju przyjmującym migrantów poprzez ograniczenie dostępu na tereny kraju „niechcianych podmiotów

¹⁵ Е. Волосенкова, П. Кабаченко, Е. Тарасова, *Миграционная политика. Управление миграционными процессами*, [в:] *Методология и методы изучения миграционных процессов. Междисциплинарное учебное пособие*, [ред.] Ж. Зайончковской, И. Молодиковой, В. Мукомеля, Москва 2007, с. 213–236.

transnarodowych” (chodzi o walkę z imigracją nielegalną, transnarodową przestępczością i terroryzmem)¹⁶.

Międzynarodowa organizacja ds migracji, wypracowując ogólną koncepcję migracyjnej polityki krajowej, zwraca szczególną uwagę na takie główne składniki docelowe polityki migracyjnej: legalna, stała i czasowa migracja; nielegalna migracja; bezpieczeństwo międzynarodowe i krajowe; prawa człowieka (podczas rekrutacji, przeprowadzki i pobytu za granicą); integracja migrantów (proces dwustronny: ze strony migrantów wobec społeczeństwa i odwrotnie); powrót migrantów oraz migracja i problemy rozwoju (wkład migrantów i diaspory w rozwój krajów pochodzenia i przyjęcia)¹⁷.

Te same cele i kierunki polityki migracyjnej są wspierane przez inne poważne organizacje międzynarodowe, przede wszystkim przez ONZ. Tak określone składniki są obecne w ostatnich sprawozdaniach ONZ dotyczących migracji¹⁸, w występie sekretarza głównego organizacji „Globalizacja i wzajemozależność: migracja międzynarodowa i rozwój” na posiedzeniu Zgromadzenia Generalnego w maju 2006 roku¹⁹.

Obecnie nie ma takiego kraju, gdzie polityka migracyjna byłaby przemyślana do końca, a tym samym doskonała. Z tych też powodów nie można mówić o doskonałej polityce migracyjnej Hiszpanii. Mając na uwadze powyższe pragnę wyodrębnić problemy polityki migracyjnej Hiszpanii i jej mocne strony oraz przewidzieć dalsze scenariusze jej reformowania.

Hiszpania ma duże doświadczenie w zarządzaniu migracją i wdrażaniu polityki migracyjnej. U podstaw opracowanej długoterminowej i strukturalnej polityki migracyjnej leżą osiągnięcia naukowe i informacyjne, tworzenie dobrosąsiedzkich stosunków z krajami pochodzenia migrantów, gwarantujące im wszystkie prawa i wolności oraz umiejętność przyciągania nowych przedsięwzięć w celu zapewnienia właściwego funkcjonowania rynku pracy itd.

Dla większości krajów zachodnioeuropejskich właściwy jest model liberalny zarządzania, przewidujący rozwiązywanie kwestii wjazdu, zatrudnienia i uzyskania obywatelstwa w zakresie indywidualnym w opraciu o potrzeby państwa i zobowiązania międzynarodowych konwencji humanistycznych.

Hiszpania mogłaby przejąć właściwą dla Wielkiej Brytanii politykę „jedności w różnorodności”, która ma na celu wsparcie inicjatyw kulturalnych różnych grup

¹⁶ О.В. Фомичёва, *Структурирование миграционного пространства в эпоху глобализации: роль развитых государств*, „Международные отношения. Политология. Регионоведение”: Вестник Нижегородского университета им. Н.И. Лобачевского 2007, nr 5, s. 167-174.

¹⁷ Tamże.

¹⁸ *World Economic and Social Survey 2004: International Migration / The Department of Economic and Social Affairs of the United Nations*, New York: United Nations, 2004.

¹⁹ ООН. А/60/871 Международная миграция и развитие. Доклад Генерального секретаря ООН / Организация Объединенных Наций, Генеральная Ассамблея, 18 Май 2006, 06-35356 (R). New York 2006.

etnicznych ze strony instytucji państwowych i wspólnot lokalnych²⁰. Wtedy ewentualnie nie byłoby tak dużej różnicy między migrantami i obywatelami Hiszpanii, poprawiłoby się nastawienie do obcokrajowców ze strony obywateli i rządów prawnych, ponieważ obecnie migranci czują się niekomfortowo między innymi poprzez częste ich zatrzymywanie i legitymowanie, nawet po kilka razy dziennie.

W Hiszpanii kryterium etniczne wobec obcokrajowców jest stosowane w rozwiązywaniu kwestii uzyskania zezwolenia do zamieszkania w tej lub innej miejscowości. Pragnienie powszechnej regulacji przepływu migrantów przede wszystkim powoduje wycofanie ich poza granice prawa krajowego. Etniczne różnice w stosunku do pozostałej reszty ludności w państwie przyjmującym cudzoziemca mają przyczynić się do połączenia ich ze społeczeństwem, a nie do grupy narodowościowej ze względu na pochodzenie.

Jest oczywiste, że stosowanie tego doświadczenia migracji w innych krajach mogą być użyteczne w Hiszpanii. Korzystając z tych doświadczeń, Hiszpania może wspierać i prowadzić bardziej zrównoważoną i skalibrowaną politykę migracyjną, która skupi się na konsekwentnej integracji cudzoziemców.

Warto odnotować, że w latach 2007–2013 UE przeznaczyła – za pośrednictwem programu ogólnego „Solidarność i zarządzanie przepływami migracyjnymi” – ponad 4 mld euro na zarządzanie swoimi granicami zewnętrznymi oraz na wdrażanie wspólnej polityki w dziedzinie azylu i imigracji. Na program ogólny składały się cztery instrumenty: Fundusz Granic Zewnętrznych, Europejski Fundusz Powrotów Imigrantów, Europejski Fundusz na rzecz Uchodźców oraz Europejski Fundusz na rzecz Integracji Obywateli Państw Trzecich. Z tego ostatniego funduszu 825 mln euro udostępniono na inicjatywy państw członkowskich UE, które służą ułatwieniu integracji imigrantów ze społeczeństwami tych państw²¹.

Należy uznać, że ostatnio duża liczba Hiszpanów nie popiera kroków rządu na rzecz zwiększenia zewnętrznej migracji pracy, dlatego, jeśli władze centralne nie uregulują procesów migracji i nie zmniejszą liczby nielegalnych migracji, może dojść do wyraźnych objawów migrantofobii²².

Gospodarka hiszpańska rozwija się w warunkach stałego wahania propozycji siły roboczej, co wymaga tworzenia i realizacji wygodnych instrumentów zarządzania przepływem migrantów. Polityka migracyjna Hiszpanii ma na celu przejście do zarządzania procesami migracyjnymi poprzez monitorowanie zapotrzebowania pracodawców na konkretnych pracowników, w tym też na obcokrajowców. Aby osiągnąć te cele, należy stworzyć system odbioru potrzebnych dla gospodarki fa-

²⁰ Z. Radwański, *Jedność i różnorodność w obszarze prawa prywatnego*, [w:] *Porządek prawno-społeczny a problemy współczesnego świata*, [red.] S. Dąbrowa, M. Czakowski, Bydgoszcz 2011, s. 20.

²¹ *Zrozumieć politykę Unii Europejskiej. Migracja i azyl*, Luksemburg 2014, s. 8.

²² Ł. Łotocki, *Integracja i dyskryminacja – krajobraz 2009*, „Badania, Ekspertyzy, Rekomendacje” 2009, s. 140 i n.

chowców i warunki do legalnego zatrudnienia migrantów w tych sferach, w których pracodawcy mają największy brak pracowników.

Obecnie w Hiszpanii jest stosowana metoda oceny zapotrzebowań ma siłę roboczą i określania kwoty planowanych do zatrudnienia cudzoziemców, w której uwzględnia się wszystkie wnioski pracodawców o ich zatrudnieniu. Jednak to podejście nie pozwala w pełni określić, jakich pracowników potrzebuje rynek pracy. To znaczy, że potrzeby rynku nie do końca są zbadane i zdefiniowane.

Jeszcze jednym z możliwych kroków poprawy polityki migracyjnej Hiszpanii mogłoby być zastosowanie modelu selekcyjnego, który by kształtował przepływy migracyjne według koniecznych wymagań do konkretnych umiejętności (posiadanego zawodu) i liczby migrantów.

Aktualnie w tworzeniu warunków i mechanizmów zaangażowania fachowców o różnych profilach praktyka migracyjna dotyczy tylko wąskiej kategorii fachowców o wysokich kwalifikacjach. Należy więc stworzyć bardziej elastyczny system, oparty na analizie rynku pracy z rozszerzeniem kategorii migrantów i uproszczonym dla nich reżimem wizowym oraz innymi procedurami biurokratycznymi. Wraz z tym należy rozważyć ewentualne zastosowanie systemu punktowego, który w większym stopniu odpowiadałby wymaganiom selekcyjnego odbioru migrantów²³.

Ponadto są niezbędne takie działania państwa, które zachęcą obcokrajowców do podejmowania studiów na uczelniach w Hiszpanii. W tym celu konieczne są: poprawa bazy normatywno-prawnej w kwestii zatrudnienia w czasie procesu edukacyjnego i po studiach; poprawa społeczno-bytowych warunków zamieszkania obcokrajowców; gwarancja zabezpieczenia medycznego i bezpieczeństwa; aktywizacja działalności reklamowej i – co wydaje się równie ważne – zmniejszenie opłaty za studia.

Głównym warunkiem powodzenia polityki migracyjnej jest więc kompetentne i efektywne administrowanie. Ponadto, w mojej ocenie, należy też zapewnić bardziej ścisłą więź polityki imigracyjnej z tymi krajami, z których pochodzą imigranci, z zastosowaniem właściwej polityki socjalnej i podatkową²⁴.

Według mnie, przy realizacji polityki migracyjnej Hiszpanii należy zwrócić uwagę na:

- zwiększenie kontroli przepływu migrantów i ich nielegalnego zatrudniania;
- ułatwienie procedury wjazdu do kraju i podejmowania pracy;
- ułatwienie procedury uzyskania zezwoleń na połączenie rodzin.

Dokonując oceny aktualnie obowiązującej polityki migracyjnej Hiszpanii, należy podkreślić, że:

- nowa polityka migracyjna Hiszpanii reguluje napływ cudzoziemców do omawianego państwa;

²³ *International Migration Outlook: SOPEMI 2010*, OECD 2010, s. 23, 33, 89, 96.

²⁴ E. Jaroszewska, Ł. Sobocki i in., *Integracja obywateli państw afrykańskich w Polsce w świetle badań jakościowych*, Warszawa 2013, s. 7.

- nielegalni migranci mogą unikać procedury deportacji, jeśli złożą wyjaśnienia dotyczące uczestników nielegalnych grup migracyjnych;
- Hiszpania podpisała szereg umów z krajami sąsiednimi o wspólnej ochronie granic w celu jej zabezpieczenia przed nielegalnymi przekroczeniami;
- Hiszpania wdrożyła sześć programów regulujących kwestie migracyjne, które nadają migrantom prawo do pobytu pod warunkiem braku poprzednich postępowań sądowych i legalnego pobytu na terenie Hiszpanii przez jeden rok;
- Hiszpania podpisała „Umowy Nowego Pokolenia” z krajami Afryki, których celem była walka z nielegalną migracją z krajów Czarnego Łądu;
- prawo hiszpańskie zakłada możliwość uzyskania przez uchodźców azylu politycznego i niezbędnej pomocy, w tym: finansowej, medycznej, w znalezieniu pracy, w nauce języka hiszpańskiego, a w wyjątkowej sytuacji również bytowej.

Po pobycie na terenie Hiszpanii ponad pięć lat uchodźca może ubiegać się o nadanie obywatelstwa hiszpańskiego.

Perspektywy reformowania migracyjnej polityki Hiszpanii

W nowoczesnej polityce migracyjnej Hiszpania ogranicza możliwości krajowe wpływu na gospodarkę i kształtowanie polityki, przenosząc akcenty na poziom ponadnarodowy. Jeśli chodzi o politykę migracyjną, w warunkach globalizacji może okazać się ona nieskuteczna, jeżeli dotyczyć będzie jednego narodu i jednego kierunku. Na przykład, bardzo ostre ograniczenia przepływu migracyjnego, nadmierne utrudnienie reguł wjazdu do kraju, zasad pobytu i zatrudnienia mogą spowodować kolejny wzrost migracji nielegalnej i przyczynić się do wzrostu bezrobocia zarówno wśród cudzoziemców, jak też wśród obywateli kraju.

Od tego, według jakiego scenariusza w następnych dziesięcioleciach będzie rozwijać się działalność państwowa w sferze zarządzania procesami migracyjnymi, może zależeć los Hiszpanii – jej sytuacja wewnętrzno- i zewnątrzpolityczna, możliwość modernizacji i przyspieszenia wzrostu gospodarczego, czyli jej miejsce w hierarchii światowej, sytuacja geopolityczna.

Takich scenariuszy rozwoju może być wiele. Wszystko zależy od tego, jakie cele będzie stawiała polityka migracyjna i jakie wewnętrzne siły polityczne dojdą do władzy i poniosą odpowiedzialność za postanowienia w sferze migracyjnej. Jeśli nie uwzględniać wszystkich możliwych wariantów ekstremalnych ewentualnej reformy polityki migracyjnej (otwierania czy zamykania granic dla migrantów), najbardziej prawdopodobne wydają się następujące scenariusze reformowania polityki migracyjnej Hiszpanii:

Tabela 4. Scenariusz inercyjny polityki migracyjnej Hiszpanii.

	Działania lub brak działań	Skutki
1	Nieuzgodnienie prawa migracyjnego, nieautoryzowana regulacja praw i przepisów migracyjnych	Brak spójności i ciągłości ustawodawstwa migracyjnego, co powoduje „wykroczenie” migrantów za ramy prawa, co, z kolei, zwiększa migrację nielegalną, wskutek czego następuje brak faktycznego zrozumienia migracyjnej sytuacji w kraju
2	Brak koordynacji działań między agencjami rządowymi, zaangażowanymi w procesy zarządzania migracją	Powikłane zasady migracji, wzajemnie sprzeczne przepisy, utrudnienia w zaangażowaniu przez pracodawców robotników zagranicznych, trudności uzyskania przez cudzoziemców zezwolenia na stały pobyt; brak wizji publicznej efektywności prowadzenia polityki migracyjnej
3	Wdrożenie sztywnej polityki migracyjnej (czasowo lub na stałe), ograniczenie kanałów wjazdu migrantów (czasowych lub stałych)	Niedobór na krajowym rynku pracy, obniżenie konkurencyjności niektórych przedsiębiorstw, zmniejszenie tempa wzrostu gospodarczego, wzrost nierejestrowanych przepływów migracyjnych i nielegalnego zatrudnienia
4	Dalsze korzystanie z nieskutecznego instrumentu kwotowania zagranicznej siły roboczej	Konwersja kwoty w symbol polityczny kontrolowania przez władze sytuacji na rynku pracy; środowisko sprzyjające korupcji; brak prób odnalezienia i stosowania rzeczywiście efektywnych mechanizmów ochrony interesów państwa na rynku pracy
5	Słaba forma partnerstwa publiczno-prywatnego w dziedzinie migracji	Państwo nie radzi sobie z tworzeniem efektywnej infrastruktury migracyjnej, biznes nie ma wpływu na kwestie zatrudnienia i zapewnienie migrantom rzeczy niezbędnych; w rezultacie pojawiają się migracyjne służby nieformalne i rozwija się migracyjna infrastruktura o charakterze kryminalnym
6	Bierność i opóźnienie rozwoju więzi międzyrządowych w sprawach migracyjnych w ramach struktur regionalnych	Nieufność sąsiadów jako partnerów migracyjnych, zanik atrakcyjności migracyjnych dla krajów sąsiednich, reorientacja przepływów migracyjnych do innych krajów

Źródło: Opracowanie własne na podstawie: S. Kołodziejczak, *Problemy wymiaru emigracyjnej tymczasowości*, „Studia Migracyjne – Przegląd Polonijny” 2014, t. 40, nr 2, s. 26.

Tabela 5. Scenariusz strategiczny polityki migracyjnej Hiszpanii.

	Działania	Skutki
1	Rezygnacja rządu z idei ścisłej kontroli migracji na rzecz kompleksowej kontroli migracyjnej	Migracja przestaje być procesem, który stwarza problemy dla rozwoju Hiszpanii, lecz zamienia się w zadanie rządowe; systemowa wizja rozwoju migracji na rzecz rozwoju państwa stanowi politykę migracyjną na równi z gospodarczą, demograficzną i społeczną; w celu rozwiązania naglących problemów są zaangażowani zarówno urzędnicy, jak też stowarzyszenia pracodawców, związki zawodowe, diaspory, organizacje migracyjne i zarządy prawne; wzmacnia się wielostronna współpraca międzynarodowa
2	Opracowanie przejrzystych kanałów migracji, kierunków i programów migracyjnych, zróżnicowanie podejść do różnych kategorii migrantów	Podniesienie atrakcyjności migracyjnej Hiszpanii poprzez przejrzystość i strukturalność polityki migracyjnej; nasilenie przepływu migrantów legalnych; przyspieszenie modernizacji gospodarki dzięki zwiększeniu liczby inwestorów i przedsiębiorców oraz zatrudnienie pracowników o wysokiej kwalifikacji z rynku światowego; skrócenie liczby migrantów nielegalnych
3	Opracowanie „naturalizacyjnego kanału” imigracji; tworzenie przejrzystych sposobów i kanałów uzyskania obywatelstwa hiszpańskiego	Zmniejszenie obciążenia demograficznego na obywateli, rozwiązanie problemu „starzenia się narodu” przez napływ młodych wykwalifikowanych specjalistów
4	Opracowanie wielu wariantów programów dla migrantów czasowych, którzy są dzieleni w zależności od sfery zatrudnienia	Zapewnienie napływu legalnej siły roboczej zza granicy w niewypełnione regiony i sfery; zmniejszenie obciążenia demograficznego obywateli; możliwość restrukturyzacji zatrudnienia ludności hiszpańskiej na rzecz dziedzin innowacyjnych ze względu na to, w jakim stopniu migranci zostaną zatrudnieni w mniej prestiżowych sferach; wsparcie konkurencyjności przedsiębiorstw i zapewnienie stałego wzrostu poziomu gospodarki krajowej
5	Wsparcie legislacyjne praw ekonomicznych i społecznych migrantów, w tym prawa do godnej płacy; przejęcie kontroli nad przestrzeganiem przepisów dotyczących rynku pracy	Zrozumienie, że migranci to nie tylko tania siła robocza, ale sposób zmniejszenia deficytu siły roboczej na rynku; walka z nadmiernym wykorzystywaniem migrantów, z handlem ludźmi; włączanie migrantów do systemu zabezpieczenia społecznego

	Działania	Skutki
6	Rozwój prywatnego i państwowego partnerstwa w sferze migracyjnej	Zaangażowanie kół biznesowych w tworzenie infrastruktury migracyjnej w sferze zatrudnienia migrantów, legalizacja przelewów pieniężnych migrantów, zapewnienie ich praw i wolności; wzmocnienie roli biznesu w poprawie stosunków zagranicznych z krajami pochodzenia migrantów
7	Informacyjne zabezpieczenie polityki migracyjnej	Zapewnienie bardziej pozytywnego klimatu społecznego dla przedyskutowania zmiany polityki migracyjnej; walka z kryminalizacją migrantów; pozytywizacja procesów migracyjnych za pośrednictwem SSP; obniżenie poziomu społecznego napięcia między narodowościami; kształtowanie u Hiszpanów należytego zrozumienia polityki migracyjnej i jej roli w rozwoju państwa
8	Przeciwdziałanie nielegalnym przekroczeniom granicy poprzez rezygnację z zatrudnień nielegalnych	Rezygnacja z sektora migracji nielegalnej, zwiększenie dochodów migrantów, lepsze zrozumienie rzeczywistego zakresu i struktury rynku oraz konieczności zaangażowania cudzoziemców
9	Polityka zachęty migracji edukacyjnej z możliwością uzyskania miejsca pracy	Wspieranie napływu migrantów, którzy potrafią później łatwo się integrować ze społeczeństwem – ze znajomością języka, przygotowaniem fachowym i w aktywnym wieku reprodukcyjnym
10	Reformowanie systemu szkoleń zawodowych, rozwój eksportu edukacji	Zachęta obcokrajowców do kształcenia się z następnym zatrudnieniem w odpowiedniej sferze; zachęta do wzmocnienia więzi między państwami

Źródło: Opracowanie własne na podstawie: J. Rok, K. Wojnar, *Jak wyniki badań ESPON wspierają planowanie strategiczne w Polsce*, ESPON 2013, s. 2, 3, 5; *Polityka migracyjna Hiszpanii*, http://polityka-migracyjna.eprace.edu.pl/1312,Polityka_migracyjna_Hiszpanii.html [dostęp: 20.04.2015].

Zakończenie

Migracja w Hiszpanii jest jednym ze składników demograficznych i gospodarczych. Zjawisko to jest związane z problemem deficytu siły roboczej na miejscowym rynku pracy. Około 55% imigrantów to osoby w przedziale wiekowym 25–44 lata. Obecnie Hiszpania przymuje około 25% wszystkich migrantów przekraczających granice UE, co stanowi około 10% całej ludności. Z drugiej strony, Hiszpania jest w grupie krajów UE o największej liczbie migrantów nielegalnych.

Z tego właśnie powodu państwo ma obowiązek gwarantować bezpieczeństwo przede wszystkim obywatelom Hiszpanii, ograniczając dostęp na tereny swojego państwa niechcianym podmiotom transnarodowym. Kwestie tej właśnie polityki

migracyjnej mają być zrównoważone. Aktualnie w Hiszpanii opracowano długoterminową i strukturyzacyjną strategię, u podstaw której leży naukowe i informacyjne zabezpieczenie, kształtowanie przyjaznych stosunków z państwami, z których migranci pochodzą, zapewnienie im wszystkich praw i wolności oraz zaangażowanie biznesmenów do zapewnienia stabilnego funkcjonowania rynku pracy. Jednak współczesna polityka migracyjna Hiszpanii ma też wady i musi je uwzględnić we wdrożeniu reform migracyjnych. Od tego, według jakiego scenariusza w następnych dziesięcioleciach będzie się rozwijała działalność państwowa w sferze zarządzania procesami migracyjnymi, może zależeć los Hiszpanii – jej sytuacja zewnętrzna i wewnętrzna, możliwość modernizacji wzrostu gospodarki, co w efekcie może zapewnić jej jedną z dominujących ról w globalnych stosunkach międzynarodowych.

Literatura

- ALFS Summary Tables: Population, Reżim dostępu: <http://stats.oecd.org/index.aspx?query-id=254> [dostęp: 20.03.2015].
- Avance de la Estadística del Padrón Continuo a 1 de enero de 2014*, „Notas de prensa 2014”, <http://www.ine.es/prensa/np838.pdf>.
- Carling J., *The Merits and Limitations of Spain's High-Tech Border Control*, Migration Policy Institute, <http://www.migrationpolicy.org/article/merits-and-limitations-spains-high-tech-border-control>.
- Castaño M.J., *The Legal Situation of Immigrants in Spain* <http://www.migrationeducation>.
- Duszczyk M., *Wyzwania polskiej polityki migracyjnej a doświadczenia międzynarodowe*, [w:] *Polityka migracyjna jako instrument promocji zatrudnienia i ograniczenia bezrobocia*, [red.] P. Kaczmarczyk, M. Okólski, Warszawa 2008.
- European Working Conditions Observatory 2007. Employment and Working Conditions of Migrant Workers – Spain* www.eurofound.europa.eu/ewco/studies/tn0701038s/es_0701039q/html
- European Working Conditions Survey Seminar*, Dublin 2007.
- Фомичёва О.В., *Структурирование миграционного пространства в эпоху глобализации: роль развитых государств*, „Международные отношения. Политология. Регионоведение”: Вестник Нижегородского университета им. Н.И. Лобачевского 2007, № 5.
- Golemo K., *Imigranci w Hiszpanii w dobie kryzysu*, „Sprawy Narodowościowe” 2014, seria 44.
- Inflows of Foreign Population 2000–2013* www.oecd.org/document/30/0,3746,en_2649_37415_48326878_1_1_1_37425,oo.html
- International Migration Outlook: SOPEMI 2010*, OECD 2010.
- Jaroszewska E., Sobocki Ł. i in., *Integracja obywateli państw afrykańskich w Polsce w świetle badań jakościowych*, Warszawa 2013.
- Kołodziejczak S., *Problemy wymiaru emigracyjnej tymczasowości*, „Studia Migracyjne – Przegląd Polonijny” 2014, t. 40, nr 2.
- Konarzewska A., *Migracyjne problemy Unii Europejskiej*, „Bezpieczeństwo Narodowe” 2007, nr 3–4.
- Kotowska I.E., *Badania naukowe prac Rządowej Rady Ludności w obszarze rynku i zasobów pracy*, „Rządowa Rada Ludności” 2009, nr 54.
- Łotocki Ł., *Integracja i dyskryminacja – krajobraz 2009*, „Badania, Ekspertyzy, Rekomendacje”, Warszawa 2009.
- Миграционная политика индустриальных государств и „черный рынок” труда. «Утечка мозгов»* <http://lib.vvsu.ru/books/bakalavr02/page0101.asp>.

- OECD Key Statistics on Migration in OECD Countries: Inflows of Foreign Population 2000–2013, www.oecd.org/document/30/0,3746,en_2649_37415_48326878_1_1_1_37425,00.html.
- Olszewska O., *Prawo jako instrument polityki migracyjnej – kształtujący czy wspomagający*, „Dylematy Polityki Migracyjnej Polski”. Seria Prace Migracyjne 2005, nr 58. org/48.1.html?&rid=154&cHash=d57756eed747519e122be1baf25d2584.
- Polityka migracyjna Hiszpanii*, http://polityka-migracyjna.eprace.edu.pl/1312,Polityka_migracyjna_Hiszpanii.html.
- ООН. А/60/871 *Международная миграция и развитие. Доклад Генерального секретаря ООН / Организация Объединенных Наций. Генеральная Ассамблея*. 18 May 2006. 06–35356 (R). New York : United Nations publication, 2006.
- Polityka migracyjna oraz rozwiązania dotyczące dostępu cudzoziemców do rynku pracy. Raport o rozwiązaniach przyjętych w wybranych państwach Unii Europejskiej*, [oprac.] M. Lesińska, R. Stefańska, Warszawa 2010.
- Radwański Z., *Jedność i różnorodność w obszarze prawa prywatnego*, [w:] *Porządek prawno-społeczny a problemy współczesnego świata*, [red.] S. Dąbrowa, M. Czakowski, Bydgoszcz 2011.
- Rok J., Wojnar K., *Jak wyniki badań ESPON wspierają planowanie strategiczne w Polsce*, ESPON 2013.
- Strzelecki S., Witkowski J., *Przyszłość i perspektywy demograficzne Polski*, „Rządowa Rada Ludności” 2009, nr 54.
- Волосенкова Е., Кабаченко П., Тарасова Е., *Миграционная политика. Управление миграционными процессами Е. Волосенкова*, [в:] *Методология и методы изучения миграционных процессов. Междисциплинарное учебное пособие*, [ред.] Ж. Зайончковской, И. Молодиковой, В. Мукомеля, Москва 2007.
- World Economic and Social Survey 2004: International Migration / The Department of Economic and Social Affairs of the United Nations*, New York: United Nations, 2004. XXXII.
- Zrozumieć politykę Unii Europejskiej. Migracja i azyl*, Urząd Publikacji Unii Europejskiej, Luksemburg 2014.
- Zygierowicz A., *Migracje młodych, wykształconych ludzi poza Unię Europejską*, „Analizy Biura Analiz Sejmowych” 2012, nr 5.

CONTEMPORARY MIGRATION AND MIGRATION POLICY ON THE EXAMPLE OF SPAIN

Summary: This paper on migration policy focuses on Spain, as migration movements have a singular impact on the demographic development and economic policy of this country. In this article I investigate and analyse the migration policy, which should try to find a balance between the needs of the population as an entity and the potential and possibilities a migrant has to offer. Having provided the pros and cons of Spain’s migration policy I discussed the future prospects of a migration policy reform in Spain. In the synopsis I presented some government scenario planning in the field of migration process management, particularly discussing an inertial scenario, based on the scheduling process of economic development pace and strategies.

Key words: migration process, migration, workforce, labour market, migration policy, Spain.